

EDUCATIO

PEDAGÓGIA SZOCIOLÓGIA HISTÓRIA ÖKONÓMIA PSZICHOLÓGIA POLITOLÓGIA

MÉRLEGEN, 1990–2002

OKTATÁSPOLITIKAI TÁJOLÓ	3	<i>Kozma Tamás</i>
EXPANZIÓ KÖZÉPFOKON	13	<i>Forray R. Katalin</i>
AZ AUTONÓMIÁK KORA	28	<i>Sáska Géza</i>
A CIGÁNY TANULÓK OKTATÁSI ESÉLYEI	49	<i>Liskó Ilona</i>
AZ ISKOLAI HÁTRÁNY ÖSSZETEVŐI	63	<i>Imre Anna</i>
EGYHÁZ ÉS OKTATÁS A RENDSZERVÁLTÁS ÉVTIZEDÉBEN	73	<i>Nagy Péter Tibor</i>
DIFFERENCIÁLÓDÁS, DIVERZIFIKÁLÓDÁS ÉS HOMOGENIZÁLÓDÁS A FELSZŐOKTATÁSBAN	96	<i>Hrubos Ildikó</i>

DOKUMENTUM

Az Európai Unió Tanácsának határozata

2002-től indul az Európai Unió 6. Kutatási Keretprogramja. Az Európai Unió Tanácsa ezzel kapcsolatban tette közzé határozatát, amely az európai támogatással folytandó kutatások néhány kiemelt alapelvét rögzíti. A 6. Keretprogram már a 2000-ben meghirdetett Európai Kutatási Térség gondolatának jegyében lép működésbe. A határozat kiemeli, hogy a tudományos kutatásnak (elsősorban a természettudományos kutatásnak) és a tudományos közösségnek nagyobb figyelmet kell fordítania a társadalom igényeire, a tudományos utánpótlás nevelésére. Fontos eleme a határozatnak, hogy felhívja a figyelmet a férfiak és nők egyenlő esélyeinek biztosítására a kutatások területén, a kiválósági szempontok fokozott érvényesítése mellett. Magyarország társult országgént részt vesz a programban (már a most zárult 5. keretprogramhoz is kapcsolódott). A magyar kutatók körében érdeklődésre tarthat számot a határozat, mivel a kutatási pályázatok elbírálásánál az abban foglalt prioritásokat és elveket feltehetően figyelembe fogják venni.

Határozat a tudományos kutatás és a társadalom kapcsolatáról, és a nők részvételéről a tudományos életben

Az Európai Unió Tanácsa

1. *Figyelembe véve* az Európai Közösség alapító okmányának 2. és 3. bekezdéseit, melyekben a Közösség célkitűzéseként fogalmazza meg a férfiak és nők esélyegyenlőségének megvalósítását;

2. *Figyelembe véve* a 2000. március 23–24-én, Lisszabonban, és 2001. március 23–24-én, Stockholmban tartott Európa tanácsi ülés ajánlásait a tudásalapú európai társadalom létrejöttéről, s ezen belül is külön-külön az oktatásnak, a képzésnek és az információfeldolgozás készségeinek valamint a biotechnológia etikai vonatkozásainak tulajdonított jelentős szerepről;

3. *Figyelembe véve* a Bizottság 2000. január 18-i közleményét „Útban az európai tudományos kutatási térség felé” címmel, valamint a 2000. október 4-i közleményt, melynek címe: „Az Európai Tudományos Kutatási Térség létrehozása”, mely a tudomány és a társadalom összefüggései témakör jelentőségére utal;

4. *Figyelembe véve* a 2000. november 16-i tanácsi határozatot, mely a tudományos kutatásra vonatkozó társadalmi párbeszéd elmélyítésének szükségességéről, a felvetődő kérdések egyre szélesebb nyilvánosság elé bocsátásáról valamint a tudományos kutatás és a társadalmi elvárások közti kapcsolat tovább erősítéséről szól;

5. *Tekintettel* a Bizottság 2000. november 16-i „Tudomány, társadalom és az európai polgár” című munkadokumentumára, mely egy sor olyan kérdésre irányítja a figyelmet, melyek mind a politikai döntéshozók, mind az európai polgárok számára fontosak, és a saját kezdeményezésű jelentésre, melyet a Gazdaság és Társadalom Szakbizottság fogalmazott meg 2000. május 30-án e dokumentummal kapcsolatban;

6. *Szem előtt tartva* az oktatási és tudományos ügyek minisztereinek 2001. március 2-án, Uppsalában tartott, nem hivatalos találkozóján zajlott megbeszéléseket tudomány és társadalom kapcsolatáról;

7. *Figyelembe véve* a 2001. május 11-i, lisszaboni találkozót, melynek témája a tudományos és technológiai kultúra volt;

8. *Szem előtt tartva* az Európai Technológiai Értékelési Munkacsoport (*European Technology Assessment Network, ETAN*) jelentését „Tudománypolitika az Európai Unióban: a kiváló eredmények megalapozása a nemek egyenlő esélyeinek főáramba helyezésével” címen, 1999. novemberében;

9. *Figyelembe véve* azt a fejlődést, mely a tagállamokban és a társult országokban tapasztalható a közlemény óta, melyet a Bizottság tett közzé „Nők és tudomány: a nők mobilizálása az európai tudomány gazdagításáért” címen; az 1999. május 20-án hozott Európa tanácsi határozat a nők és tudomány vonatkozásában, valamint az Európa Parlament e közleménnyel kapcsolatban hozott 2000. február 3-i határozata óta, *üdvözölve* a Helsinkii Csoport munkáját;

10. *Tekintettel* a Bizottság 2001. május 15-i munkadokumentumára, melynek címe „A nők és a tudomány: társadalmi nemek, mint a tudományos kutatás reformjának kulcskérdése”, s melyben a nők és a tudomány kérdései kezelésének stratégiáját körvonalazzák;

11. *Tekintettel* a legutóbbi CREST jelentésre Tudomány és társadalom kapcsolatáról;

12. *Elismeri* annak szükségességét, hogy

- a legtágabb értelemben társadalmi szintű dialógust kezdeményezzen azokról a kérdésekről, melyek közérdekűek és érdeklődésre tarthatnak számot a társadalomtudományok körében;
- fenntartsa az érdeklődést a tudományos képzés, kutatás és tudományos pályák iránt a fiatalok körében;
- tovább erősítse a nők szerepét a tudomány világában, ösztönözze karrierlehetőségeiket a tudományos kutatás és a kutatásszervezés területén;
- továbbra is arra koncentrálja az erőfeszítéseket, hogy elősegítse a társadalmi nemek esélyegyenlősége elvének általános érvényesítését európai és nemzeti szinten egyaránt.

13. *Elismeri*, hogy ezek az elvek szerves alkotói a tudományos és technikai haladás minden aspektusának, hangsúlyozza két szempont jelentőségét: a nyitottságét a tudományos haladás tekintetében, valamint a széles társadalom és a közvetlen érintettek nagyobb részvételét a politikaformáló folyamatokban.

14. *Elismeri*, hogy a Hatodik Keretprogram ajánlása hozzájárul az Európai Tudományos Kutatási Térség létrehozásához, és *üdvözl*i, hogy a tudomány és társadalom témakör az ajánlás egyik prioritásaként szerepel; *elismeri*, hogy biztosítani kell a tudomány és társadalom kapcsolata kérdéseinek koherens és koordinált kezelését a Keretprogram egészében.

E cél érdekében a Tanács a tudomány és társadalom témakörrel összefüggésben:

15. *Támogatja* a tagországokat és a Bizottságot abban, hogy tárják fel, milyen keretekben működtethetők eredményesen a munkakapcsolatok, hogy egységes modelleket és eljárásokat alakítsanak ki és a legjobban bevált eljárásokat, tapasztalatokat megosszák a tudomány és társadalom dialógusa javítása érdekében, beleértve ebbe, ahol van rá lehetőség, a közös gyakorlat és irányelvek kifejlesztése iránti igényeket a kockázat-előrejelzés és -kezelés, valamint a kormányzatnak biztosított szaktanácsadás terén.

16. *Támogatja* a Tagországokat és a Bizottságot abban, hogy tegyenek lépéseket a tudományos és technológiai kutatások eredményeinek nagyobb publicitása érdekében, hogy ösztönözzék a tudomány népszerűsítését és ébresszék fel a média érdeklődését e vonatkozásban, ide értve a tudományos és technológiai kultúra európai kezdeményezésének lehetőségeit, kivált azzal, hogy erősítik és koordinálják az európai és nemzeti programokat és politikai irányelveket e téren, s emellett hangsúlyozva azt, hogy szükséges a fiatalokat a tudományos pályákhoz vonzó stratégiák fejlesztése.

17. *Felkéri* a Tagállamokat és a Bizottságot, hogy a tudományos közösséggel szoros kapcsolatban támogassák a nagy nyilvánosságot vonzó és magas színvonalú rendszeres eseményeket, melyek a tudományos és technológiai kutatások kiemelkedő témáit mutatják be és a szélesebb nyilvánosság számára érdekes tudományos és technológiai kutatási eredményeket mutassák be.

18. *Felkéri* a Tagországokat és a Bizottságot, hogy olyan programokat szervezzenek, melyek a tudomány és technológia területén jelentkező etikai kérdések nyilvános vitáját támogatják európai, nemzeti, regionális és helyi szinten egyaránt.

19. *Javasolja* a Bizottságnak, hogy a Tagországok nemzeti szintű intézményei képviselőivel együttműködve és bevonva a jelölt országokat és a társult országokat a Bizottság kutatási programjaiba, tárják fel a területen működő intézmények közti együttműködés elősegítésének lehetséges eszközeit, kilátásba helyezve a társadalmi, etikai és jogi fejlemények nyomon követését, különös tekintettel a releváns tudományos és technológiai kutatási témákra, valamint hogy növeljék az információáramlást e területeken.

20. *Felkéri* a Bizottságot, hogy terjessze a Tanács elé javasolt Akciótervét a Tudomány és társadalom témában még a 2001. év vége előtt.

E cél érdekében a Tanács a nők és a tudomány témájával kapcsolatban:

21. *Felkéri* a Bizottságot, hogy:

- az eddigieknél is erőteljesebben törekedjen a nők helyzetének javítására a tudományos és technológiai kutatás területén, hogy a nemek esélyegyenlőségének általános érvényesítését hatékonyan képviselje a Hatodik Keretprogram keretében és az Európai Tudományos Kutatási Térség létrehozása során;
- kiváltképpen segítse elő a nemek esélyegyenlőségét azokon a területeken, melyek érintettek a humán erőforrás és a mobilitás témájában;

– szenteljen különös figyelmet a társadalmi nemek kérdéseinek az egységes modellek, módszerek kialakítása során.

22. *Hangsúlyozottan javasolja* a Bizottságnak, hogy valósítsa meg a célkitűzést, mi szerint legyen 40%-os a nők részvétele a kutatási programok kivitelezése és szervezése minden szintjén, amellett, hogy a tudományos és technológiai eredmények magas színvonalának biztosítására törekszik.

23. *Felkéri* a Tagállamokat és a Bizottságot, hogy a vállalt erőfeszítéseivel továbbra is támogassa a nők részvételét a tudományos életben nemzeti szinten is, hogy a tudomány és technológia területén végzett és a humán erőforrásra irányuló statisztikai adatfelvételek nemekre vonatkozó bontásban is megjelenjenek, valamint hogy fejlesszenek ki olyan indikátorokat, melyekkel nyomon követhető a férfiak és a nők közötti esélyegyenlőség kialakulásának folyamata az európai tudományos kutatásban.

24. *Felkéri* a Tagállamokat és a Bizottságot, hogy támogassák a Helsinki Csoportot munkája folytatásában, mélyítsék el az együttműködést a nők szerepének előmozdítása érdekében az európai tudományos kutatásban.

25. *Felkéri* a Bizottságot, hogy két év múlva készítsen jelentést arról, hogy milyen eredményeket értek el a „nők a tudományos életben” témában.

